

NAUJIENLAIŠKIS

TARPTAUTINĖS SANKCIJOS

TURINYS:

EUROPOS SĄJUNGA - 2

JUNGTINĖS TAUTOS - 10

JUNGTINĖ KARALYSTĖ - 11

JUNGTINĖS AMERIKOS VALSTIJOS - 13

LIETUVA - 14

KITOS NAUJIENOS - 15

ES patvirtino Rusijos naftos kainų viršutinę ribą

2022 m. gruodžio 3 d. Tarptautinė naftos kainų viršutinės ribos koalicija (angl. Price Cap Coalition) baigė darbą, siekdama nustatyti naftos kainos viršutinę ribą jūra gabenamai Rusijos žaliai naftai. Atitinkamai ES valstybės narės Taryboje taip pat patvirtino sutartą maksimalią 60 USD už barelį žalios naftos kainą. Ateityje ši kaina galės būti koreguojama atsižvelgiant į rinkos pokyčius. Naftos viršutinės kainos ribą įgyvendins visi kainų viršutinės ribos koalicijos nariai, atitinkamai įgyvendinus visus reikalingus vidaus teisinius procesus.

Pažymėtina, kad **ES atveju draudimas importuoti jūra gabenamą Rusijos žalią naftą ir naftos produktus lieka galioti**. Tačiau patvirtinta naftos kainos viršutinė riba leis Europos operatoriams gabenti Rusijos naftą į trečiąsias šalis, jei jos kaina bus mažesnė už nustatytą viršutinę kainos ribą.

Siekiant vieningo ir efektyvaus naftos kainos viršutinės ribos įgyvendinimo, **ES Komisija paskelbė išsamias gaires dėl naftos kainų viršutinės ribos taikymo** (toliau – ES gairės), kurios skirtos nacionalinėms kompetentingoms institucijoms bei ES operatoriams ir asmenims.

ES gairės nėra privalomos, tačiau tikimasi, kad ES subjektai į jas atsižvelgs ir jas taikys, nes jomis siekiama vieningo jūrų paslaugų draudimo ir naftos viršutinės ribos taikymo visoje ES.

Daugeliu aspektų ES gairės atspindi OFAC ir OFSI paskelbtas gaires. Tai taikoma paslaugų apimčiai ir „saugaus uosto“ nuostatoms (įskaitant bendrą bankų tarpininkų atliekamų mokėjimų apdorojimo ir siuntimo bei esminių Rusijos žaliavos transformacijų išlygą).

Taip pat, ES gairės atitinka OFAC ir OFSI 1, 2 ir 3 lygio paslaugų teikėjų nustatytus įpareigojimus saugoti įrašus ir vykdyti atestacijos procesą.

Tačiau reikėtų atkreipti dėmesį į kelis aspektus. Pavyzdžiui, ES gairėse, skirtingai nei OFAC, laivų agentai nėra aiškiai minimi kaip 2 lygio subjektai. Be to, ES gairės yra ne tokios konkrečios dėl skirtingų paslaugų teikėjų deramo patikrinimo rekomendacijų, tačiau paprastai pažymima, kad įrašų saugojimo ir atestavimo procesas yra papildomas prie atitinkamo „standartinio deramo patikrinimo“. Pažymėtina, kad 3 lygio paslaugų teikėjai (kurie neturi tiesioginės prieigos prie informacijos apie kainas) „privalo atlikti reikiamą išsamų patikrinimą, kad būtų pagrįsta pasikliauti jų kliento jiems pateikta pažyma“. Sutinkamai su OFAC gairėmis, Europos Sąjunga ES operatoriams nustatė penkerių metų saugojimo laikotarpį ir nenumatė rinkos dalyvių ataskaitų teikimo reikalavimų, susijusių su naftos kainų viršutine riba.

ES, kaip ir JAV bei JK, numato pereinamąjį laikotarpį, kai Rusijos žalia nafta į laivą pakrovimo uoste bus pakrauta iki 2022 m. gruodžio 5 d., o paskirties uoste iškraunama iki 2023 m. sausio 19 d. Tačiau ES leidžia pratęsti sausio 19 d. pereinamąjį laikotarpį ilgiau nei 45 dienas, jei įvyktų nenugalimos jėgos įvykiai (pvz., audra, uosto ar sąsiaurio blokada ar kt.). Dėl būsimų naftos kainų viršutinės ribos pakeitimų ES numato 90 dienų sandorių nutraukimo laikotarpį nuo kiekvienos naujos viršutinės ribos įsigaliojimo dienos, jei atitinkamos jūrų paslaugos yra pagrįstos sutartimi, sudaryta iki tos datos ir pirkimo kaina neviršijo šios sutarties sudarymo dieną galiojusios naftos kainos viršutinės ribos.

ES gairės dėl naftos kainos viršutinės ribos įgyvendinimo (anglų k.):
[Guidance on Russian oil price cap](#)

2022 m. gruodžio 7 d. Europos Komisijos Prezidentė U.Von der Leyen pateikė informaciją apie rengiamą devintąjį sankcijų paketą Rusijai. U.Von der Leyen nurodė, kad 9-ajame sankcijų pakete numatoma:

- **į ES sankcijų sąrašą įtraukti beveik 200 papildomų asmenų ir subjektų.** Tai apima Rusijos ginkluotąsias pajėgas, taip pat pavienius karininkus ir gynybos pramonės įmones, Valstybės Dūmos ir Federacijos tarybos narius, ministrus, gubernatorius, politines partijas ir kt;
- **įvesti sankcijas dar trims Rusijos bankams,** įskaitant visišką sandorių draudimą Rusijos regioninės plėtros bankui (angl. Russian Regional Development Bank), siekiant dar labiau paralyžiuoti Putino vadinamuosius bankomatus;
- **įvesti naujus eksporto apribojimus.** Tai apima pagrindines chemines medžiagas, nervus paralyžiuojančias medžiagas, elektroniką ir IT komponentus, kuriuos galėtų panaudoti Rusijos karo mašina;
- **apriboti Rusijos prieigą prie visų rūšių dronų ir nepilotuojamų orlaivių.** Bus siūloma uždrausti tiesioginį dronų variklių eksportą į Rusiją ir į trečiąsias šalis, tokias kaip Iranas, kurios galėtų tiekti dronus Rusijai.
- **nusitaikyti į Rusijos propagandos mašiną,** pašalinant keturis papildomus kanalus iš eterio ir visas kitas jų platinimo platformas.
- **nustatyti tolesnes ekonomines priemones prieš Rusijos energetikos ir kasybos sektorių,** įskaitant naujų investicijų į kasybą Rusijoje draudimą.

9-asis sankcijų paketas papildys gruodžio 5 d. įsigaliojusį visišką jūra gabenamos Rusijos žalios naftos importo draudimą.

Daugiau informacijos (anglų k.): [President's statement 9th sanctions package against Russia](#)

Europos Komisija pateikė siūlymus, siekiant užtikrinti, kad Rusija sumokėtų už įvykdytus nusikaltimus Ukrainoje

2022 m. lapkričio 30 d. Europos Komisija valstybėms narėms pristatė įvairias galimybes, siekiant užtikrinti, kad Rusijai būtų pritaikyta atsakomybė už žiaurumus ir nusikaltimus, įvykdytus per jos vykdomą karinę agresiją Ukrainoje.

- **Atsakomybė už tarptautinius nusikaltimus**

Komisijos pranešime nurodoma, kad visos ES valstybės narės yra Tarptautinio baudžiamojo teismo (TBT) šalys, o ES visapusiškai remia TBT atliekant karo nusikaltimų ir nusikaltimų žmoniškumui tyrimus.

Tačiau Rusija nepripažįsta TBT jurisdikcijos. Tai reiškia, kad šiuo metu TBT negali patraukti baudžiamojon atsakomybėn už agresijos nusikaltimą, kuris yra aukščiausios politinės ir karinės vadovybės nusikaltimas.

Atitinkamai Komisija siūlo toliau nurodytas alternatyvias galimybes, kad būtų užtikrintas teisingumas:

- Įsteigti Specialų nepriklausomą tarptautinį tribunolą, kuris būtų pagrįstas daugiašale sutartimi; arba

- galėtų būti sukurtas specializuotas hibridinis teismas, kuris būtų integruotas į nacionalinę teisingumo sistemą su tarptautiniais teisėjais.

Abiejų variantų atveju būtinas Jungtinių Tautų palaikymas.

- **Žalos atlyginimas**

2022 m. kovo mėn. Komisija įsteigė „Freeze and Seize“ darbo grupę, siekdama užtikrinti valstybių narių veiksmų koordinavimą ES lygiu. Įkurtos grupės pagalba ES valstybės narės įšaldė 19 milijardų eurų Rusijos oligarchams priklausančio turto. Dar apie 300 milijardų eurų Rusijos centrinio banko rezervų įšaldyta ES ir kitose G7 šalyse.

Siekdama kuo geriau išnaudoti šias lėšas ir pradėti Ukrainos atstatymą jau dabar, Komisija siūlo:

- Trumpuoju laikotarpiu: sukurti struktūrą, kuri valdytų įšaldytas viešąsias lėšas, jas investuotų ir gautas lėšas panaudotų Ukrainai;
- Ilgalaikėje perspektyvoje: kai sankcijos bus panaikintos, Centrinio banko turtas turės būti gražintas. Tai gali būti siejama su taikos sutartimi, pagal kurią Ukrainai būtų kompensuojama jos patirta žala. Turtas, kurį reikės gražinti, galėtų būti įskaitytas į karo reparaaciją.

Komisijos siūlomos alternatyvios galimybės bus teikiamos valstybės narėms aptarti, o vėliau bus sprendžiama dėl tolesnių veiksmų.

Daugiau informacijos (anglų k.): [Commission presents options to make Russia pay for its crime](#)

Pateiktas siūlymas dėl Direktyvos dėl nusikalstamų veikų apibrėžties ir sankcijų už Sąjungos ribojamųjų priemonių pažeidimus

2022 m. gruodžio 2 d. Europos Komisija pateikė pasiūlymą suvienodinti nusikalstamas veikas ir bausmes už ES ribojamųjų priemonių pažeidimus. Komisijos pasiūlyme nustatomos bendros ES taisyklės, kurios padės lengviau tirti, patraukti baudžiamojon atsakomybėn ir bausti už ribojamųjų priemonių pažeidimus visose valstybėse narėse.

ES ribojamųjų priemonių įgyvendinimas rodo, kaip sudėtinga nustatyti oligarchams priklausančią turtą, kurį jie slepia įvairiose jurisdikcijose, pasitelkiant sudėtingas teisines ir finansines struktūras. Siūloma direktyva visose valstybėse narėse nustatys vienodo dydžio baudas už ribojamųjų priemonių pažeidimus. Tokiu būdu bus pašalintos esamos teisinės spragos ir padidintas atgrasantis poveikis nuo ES sankcijų pažeidimų.

Pagrindiniai Komisijos siūlymo elementai:

1. Nustatomas veikų, pažeidžiančių ES sankcijas, sąrašas, kaip pavyzdžiui:

- lėšų ar ekonominių išteklių suteikimas sankcionuotam asmeniui, subjektui ar įstaigai;
- sankcionuotiems asmenims, subjektams ar įstaigoms priklausančių lėšų neįšaldymas;
- sankcionuotiems asmenims atvykti į valstybės narės teritoriją arba vykti tranzitu per valstybės narės teritoriją sąlygų sudarymas;
- sandorių, kuriuos draudžia ar riboja ES ribojančios priemonės sudarymas su trečiosiomis šalimis;
- prekyba prekėmis ar paslaugomis, kurių importas, eksportas, pardavimas, pirkimas, perdavimas, tranzitas ar gabenimas yra uždraustas arba ribojamas;

- draudžiamos ar ribojamos finansinės veiklos teikimas;
- kitų draudžiamų ar ribojamų paslaugų teikimas, kaip pvz.: teisinių konsultacijų teikimas.

2. ES ribojamųjų priemonių apėjimas tampa nusikaltimu.

- ES ribojamųjų priemonių apėjimas, tai ribojamųjų priemonių apėjimas arba bandymas jas apeiti slepiant lėšas arba slepiant faktą, kad asmuo yra galutinis lėšų savininkas.

3. Bendri pagrindiniai bausmių standartai.

- Priklausomai nuo nusikaltimo, asmeniui gali būti skirta maksimali mažiausiai penkerių metų laisvės atėmimo bausmė;
- įmonėms gali būti taikomos baudos, ne mažesnės kaip 5 procentai visos juridinio asmens pasaulinės apyvartos verslo metais iki sprendimo skirti baudą.

Pateiktą Komisijos pasiūlymą dabar svarstys Europos Parlamentas ir Taryba, įprastos bendros teisėkūros procedūros būdu.

Daugiau informacijos (anglų k.): [Commission proposes to criminalize violation of EU sanctions](#)

Pasiūlymas dėl Direktyvos (lietuvių k.): [Europos Parlamento ir Tarybos Direktyva dėl nusikalstamų veikų apibrėžties ir sankcijų už Sąjungos ribojamųjų priemonių pažeidimus](#)

Išplėsti KDR sankcijų sąrašo kriterijai ir patvirtintos naujos sankcijos

2022 m. gruodžio 5 d. Taryba nusprendė iš dalies pakeisti Sprendime 2010/788/BUSP nustatytus ES sankcijų kriterijus, kad būtų galima taikyti individualias ribojamąsias priemones fiziniams ar juridiniams asmenims, subjektams ar organizacijoms, kurie palaiko, remia ar gauna naudos iš ginkluoto konflikto, nestabilumo ar nesaugumo Kongo Demokratinėje Respublikoje (KDR), taip pat tie, kurie yra atsakingi už smurto kurstymą arba gauna naudos iš KDR nestabilumo ir nesaugumo įskaitant neteisėtą gamtos išteklių naudojimą ir prekybą jais. Atitinkamai buvo priimti **Tarybos Sprendimas (BUSP) 2022/2377** ir **Tarybos Reglamentas (ES) 2022/2373**.

2022 m. gruodžio 8 d. Taryba nusprendė į asmenų, kuriems taikomos ribojamosios priemonės atsižvelgiant į padėtį Kongo Demokratinėje Respublikoje (KDR), sąrašą įtraukti dar **aštuonis asmenis**. Atitinkamai buvo priimti **Tarybos Įgyvendinimo Sprendimas (BUSP) 2022/2398** ir **Tarybos Įgyvendinimo Reglamentas (ES) 2022/2397**.

ES ribojamosios priemonės, t.y. **draudimas keliauti** ir **turto įšaldymas**, šiuo metu taikomos **iš viso 17 asmenų**. Jų taikymas buvo pratęstas **iki 2023 m. gruodžio 12 d.** Be to, ES piliečiams ir bendrovėms draudžiama tiems į sąrašą įtrauktiems asmenims sudaryti galimybę naudotis lėšomis.

EK DUK atnaujinimai

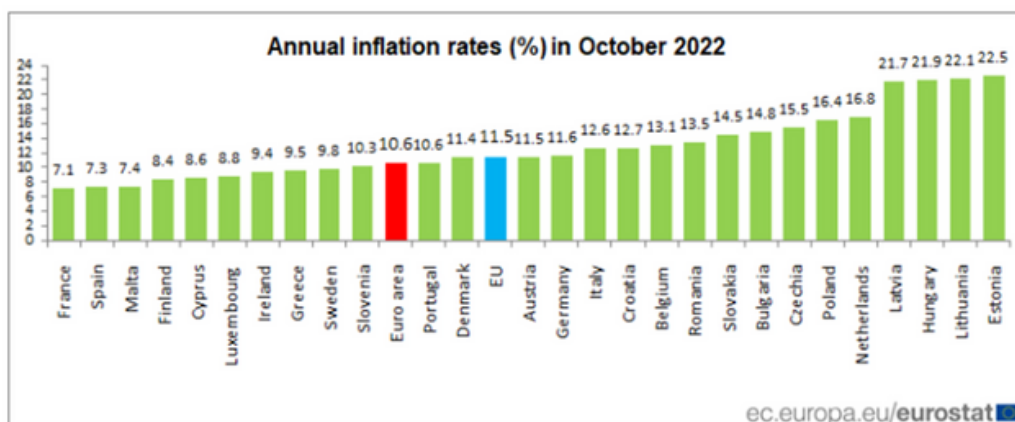
2022 m. gruodžio 9 d. Europos Komisija pateikė atnaujintą **DUK** dėl cheminių medžiagų. Atnaujintame DUK Europos Komisija nurodo, kad su farmacijos, medicinos, žemės ūkio ir maisto produktais susijusi draudimo sudaryti sandorius su konkrečiais Rusijos valstybiniais subjektais išimtis taikoma importuojant chemines medžiagas, kurioms kitu atveju netaikomos Rusijos prekybos sankcijos. (žr. atnaujintą DUK 15 klausimą).

Taip pat Komisija nurodė, kad jei cheminę medžiagą importuoja arba naudoja platintojai ar tolesni naudotojai kitais tikslais, nei nurodyta išimtyje, importuotojas arba vienintelis atstovas gali būti laikomas atsakingu už draudimo sudaryti sandorį pažeidimą. Platintojai arba tolesni naudotojai taip pat gali būti laikomi pažeidžiančiais draudimą, nes draudžiama ne tik tiesiogiai, bet ir netiesiogiai sudaryti sandorius.

ES sankcijų poveikis ES ekonomikai

1. Poveikis ES ekonomikai ir finansų rinkoms

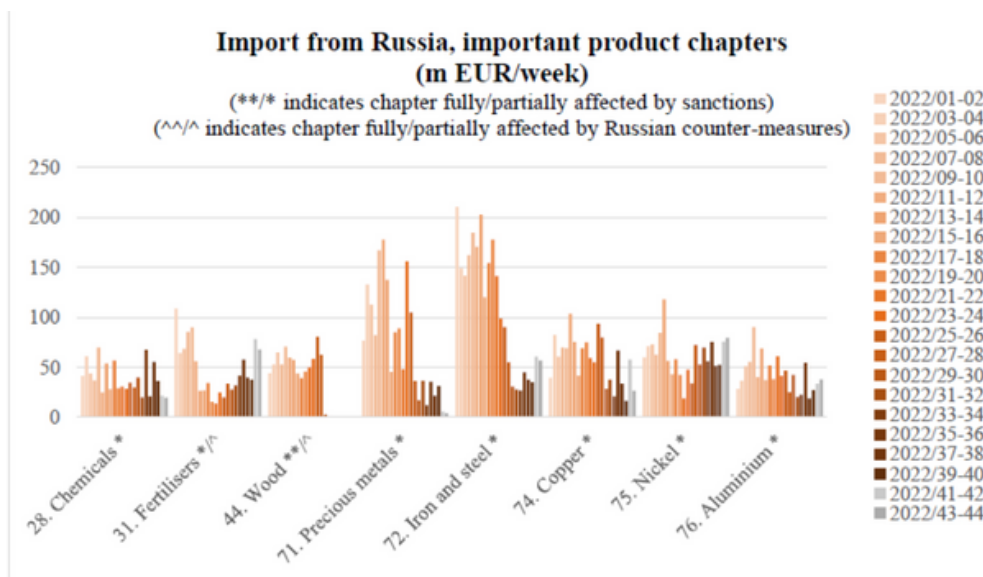
- **Rusijos karas atnešė naujų tiekimo sutrikimų**, dar labiau padidindamas spaudimą prekių kainoms ir didindamas bendrą neapibrėžtumą. Dėl to atsirandantis stiprus infliacinis spaudimas mažina namų ūkių perkamąją galią ir skatina pinigų politikos griežtinimą visame pasaulyje.
- **Karas taip pat sukėlė papildomą įtampą viešiesiems finansams**. Apskaičiuota, kad valstybių narių įdiegtų priemonių, skirtų aukštų energijos kainų poveikiui namų ūkiams ir įmonėms sušvelninti, grynosios biudžeto išlaidos 2022 m. sudarys 0,9 % ES BVP (pagal rugpjūčio mėn. duomenis).
- **Tiek pirmąjį, tiek antrąjį metų ketvirtį ES BVP, palyginti su ankstesniu ketvirčiu, išaugo 0,7 proc.** Šis rezultatas, kartu su dideliu augimo tempu nuo 2021 m., reiškia, kad metinis augimo tempas 2022 m. apskritai bus didesnis nei prognozuota paskutinėje vasaros tarpinėje Komisijos prognozėje.
- BVP augimas visoje ES yra asimetriškas. **Visos trys Baltijos valstybės ir Lenkija antrąjį ketvirtį užfiksavo neigiamus arba artimus nuliui augimo tempus**, o kitos šalys, kurios yra ypač pažeidžiamos energetikos, prekybos ir vertės grandinėse Rusijos atžvilgiu veikė gana gerai. Tai rodo, kad įtakos turi kiti veiksniai, ypač cikliškas pakilimas po COVID apribojimų.
- **Krentančios žaliavų kainos ir sutvarkytos tiekimo grandinės sumažino infliacijos spaudimą**. Neenergetinių prekių, tokių kaip metalas ir maistas, kainos didmeninėse rinkose smarkiai sumažėjo po 2022 m. pirmąjį pusmetį išaugusių kainų. Tuo tarpu keli indeksai rodo, kad tiekimo grandinės spaudimas pradėjo mažėti, o krovinių gabenimo kaštai sumažėjo nuo aukščiausių, pasiektų 2022 m. pirmoje pusėje.

- **Naujausi tyrimo duomenys patvirtina, kad ilgalaikė ekonominė aplinka yra apskritai blogėjanti**. Ekonominės nuotaikos rodiklis (Economic Sentiment Indicator) tiek ES, tiek euro zonoje mažėjo kiekvieną mėnesį nuo metų pradžios iki spalio mėnesio.

2. Prekybos ir importo priklausomybės

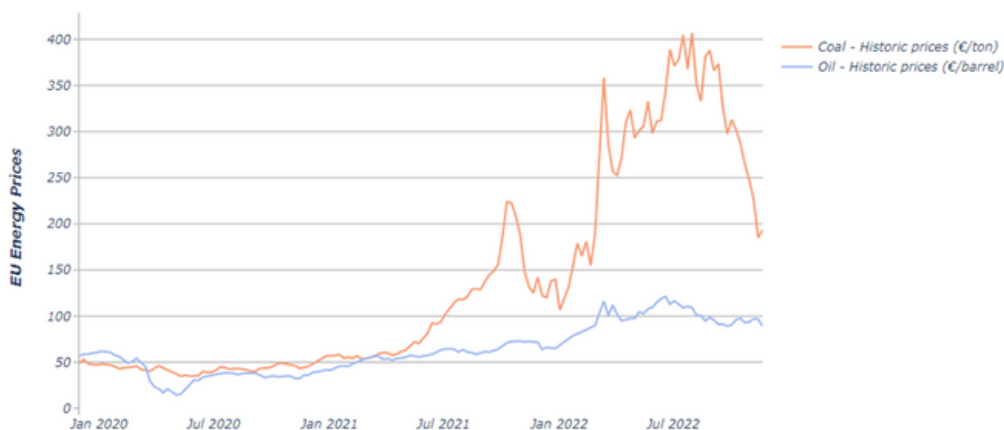
- **ES sankcijomis nustatyti importo draudimai skirti sumažinti poveikį ES tiekimo grandinėms.** Neseniai išplėstas plieno importo draudimas nesukels didelių tiekimo problemų.
- **Prekių iš sankcionuotų segmentų importas iš Rusijos buvo pakeistas gana sklandžiai** ir kaip tikėtasi pasitelkiant importą iš trečiųjų šalių, tokių kaip Turkija, Brazilija, Pietų Korėja ir Indija.
- Nors konkretūs plieno draudimai įsigalioja atitinkamais pereinamaisiais laikotarpiais, **bendras ES importas iš Rusijos nuo kovo iki lapkričio vidurio jau sumažėjo 52%**, palyginti su tuo pačiu praėjusių metų laikotarpiu.
- **Medienos gaminių iš Baltarusijos ir Rusijos importo draudimas bei Rusijos atsakomosios priemonės prisidėjo prie kainų padidėjimo (apie 50% nuo rugpjūčio, palyginti su vasario mėn.).**
- Nuo invazijos pradžios iki lapkričio vidurio, palyginti su tuo pačiu laikotarpiu pernai, **iš Rusijos importuojama daugiau aliuminio (+10%), nikelio (+26%) ir titano (+28%). Šiek tiek sumažėjo paladžio (-22%), vario (-1%) ir suodžių (-17%) importas.**

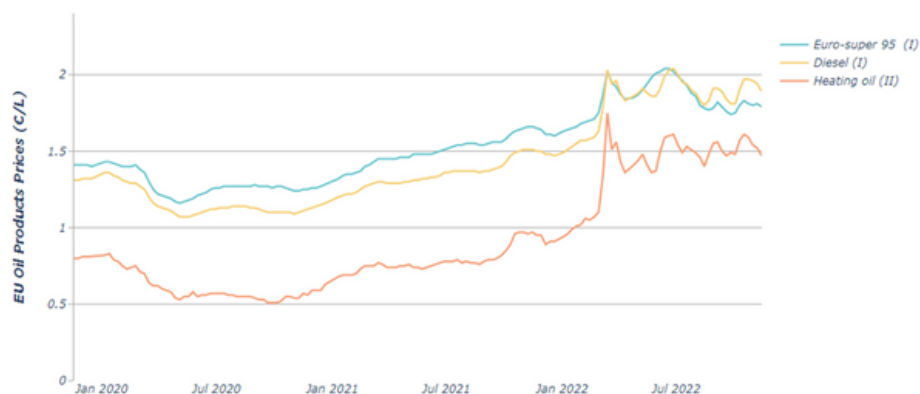
- **Fiksuojuamas kai kurių svarbiausių produktų trūkumas dėl vykstančio karo Ukrainoje ir Rusijos vykdomų atsakomųjų priemonių, kurios nėra susijusios su ES sankcijų politika.** ES pramonė praneša apie kai kuriuos rimtus su importu susijusius retųjų dujų (neono, ksenono), reikalingų lustų gamybai, tiekimo grandinės sutrikimus (-84% importo iš bendro importo iš Rusijos ir Ukrainos, dviejų didžiausių ES tiekėjų, iš kurių -100% iš Rusijos) ir užsimena apie būsimą įtampą dėl suodžių ir sintetinės gumos. Tai yra specifinės sritys, kuriose yra ribotas tiekimas iš Rusijos, o kai kuriais atvejais ir iš Ukrainos. Tai kelia grėsmę iš esmės sumažinti pramonės gamybą. Nors Rusijos tiekimas jau keičiamas, padėtis kai kuriose konkrečiose srityse išlieka sudėtinga.

3. Energijos kainos ir tiekimo saugumas

- **Tikimasi, kad tiksliniai energetikos technologijų eksporto draudimai ir naujų investicijų draudimas Rusijoje neturės didelės įtakos pačiai ES ir jos tiekimo saugumui.** Kalbant apie anglies embargą, esamų sutarčių pereinamasis laikotarpis, pasibaigęs 2022 m. rugpjūčio mėn., leido rinkos dalyviams užsitikrinti alternatyvų tiekimą, kad būtų apribotas kainų poveikis. Vasarą pasaulinės anglies kainos vėl kilo dėl sugriežtėjusių pasaulinių rinkų ir dujų keitimo į anglį. Pastaruoju metu anglies kainos vėl nukrito, grįždamos į iki embargo buvusį lygį, o tai paskatino sėkmingai išaugęs ne rusiškos anglies importas, atsižvelgiant į tiekimo įvairinimo pastangas ir gerėjant vietinei anglies gamybai.

- **Dujų ir naftos importas iš Rusijos palaipsniui ir ženkliai mažėja.** Pereinamieji naftos importo draudimų laikotarpiai ir išimties naftotiekiais tiekiamai žaliai naftai leido rinkos dalyviams užsitikrinti pakankamai alternatyvų, išspręsti infrastruktūros kliūtis ir atnaujinti naftos perdirbimo gamyklas.

(I) Pump prices

(II) Delivered consumer prices for deliveries of 2 000 to 5 000 litres (for offtakes of less than 2 000 litres the industrial sector may be taken into consideration)

- **Naftos produktų kainos ES pastaruoju metu šiek tiek sumažėjo** – benzino kainos sumažėjo -11%, dyzelino -1%, palyginti su lygiu, kuris buvo prieš sankcijas.
- **Tarptautinė Energetikos Agentūra praneša, kad rugsėjį Rusijos naftos kroviniai į ES sumažėjo 390 000 barelių per dieną**, o tai reiškia, kad vyksta importo iš Rusijos diversifikavimas.

4. Žemės ūkio ir maisto produktų kainos

- **Jau prieš Rusijos karinę agresiją Ukrainoje, pasaulinės kviečių kainos buvo gerokai išaugusios, palyginti su praėjusiais metais** (+10–15% ES, +40% JAV/Kanada). Tai įvyko dėl didelės paklausos, mažų atsargų, tiekimo grandinės sutrikimų ir didėjančių sąnaudų išlaidų.
- Po Rusijos karinės agresijos ES kviečių kainos iš pradžių šoktelėjo, o vėliau iki rugpjūčio mėn. ėmė lėtai kristi ir nuo to laiko išliko beveik stabilios. Lapkričio mėnesio kainos buvo apie 10% didesnės nei pernai.
- **Ukrainos kviečių eksportas po Rusijos agresijos praktiškai sustojo**, tačiau dėl ES Solidarumo juostų iniciatyvos ir JT Juodosios jūros grūdų iniciatyvos buvo atnaujintas.
- **Nuo karo pradžios ES kukurūzų kainos vidutiniškai padidėjo apie 20–30%** dėl mažesnio ES derliaus (dėl sausros) ir sumažėjusių JAV gamybos perspektyvų.
- Dabartinis kukurūzų importo tempas iš Ukrainos yra labai dinamiškas, gerokai viršija praėjusių metų tempą (230% padidėjimas nuo liepos 1 d. iki lapkričio 20 d., palyginti su tuo pačiu laikotarpiu pernai).
- ES rapsų kainos iš pradžių gerokai pakilo, bet vėliau, atsižvelgiant į palankias pasaulines gamybos perspektyvas, buvo 27% mažesnės už prieškarinį lygį ir 20% mažesnės nei pernai. ES saulėgrąžų sėklos, palyginti su praėjusiais metais, sumažėjo 7%.
- **ES trąšų importas iš Rusijos sudarė 30% viso ES trąšų importo 2021 m.** Importo apimtis labai sumažėjo (po Rusijos karinės agresijos į Ukrainą) kovo–liepos mėnesiais (-53%, palyginti su tuo pačiu 2021 m. laikotarpiu), tačiau nuo rugpjūčio mėnesio pradėjo atsigauti, nes sušvelnėjo Rusijos atsakomosios priemonės, pvz., eksporto draudimai. ES Komisijos gairės, susijusios su ES sankcijų įgyvendinimu padėjo stabilizuoti prekybą. Visgi, 2022 m. (duomenys iki rugsėjo mėn.) ES trąšų importas iš Rusijos tebėra -32% mažesnis, lyginant su tuo pačiu laikotarpiu pernai.
- Nuo 2022 m. sausio mėn. pasaulinėje kalio rinkoje buvo užfiksuotas reikšmingas kainų padidėjimas (+155 proc.), kurio importas iš Rusijos ES yra nedraudžiamas, tačiau taikomos importo kvotos, atitinkančios istorinę importo vertę.

5. Poveikis transporto sektoriui

- **Transporto kaštai auga dėl energijos kainų infliacijos, priverstinio prekybos ir keleivių nukreipimo kitu maršrutu bei nuolatinio darbuotojų trūkumo.**
- Transporto ir sandėliavimo sektorių apyvarta ES birželio–rugpjūčio mėnesiais kas mėnesį augo 0,9%. Didžiausias mėnesinis augimas rugpjūčio mėn. užfiksuotas Liuksemburge (5,8%), Prancūzijoje (4,2%), Slovėnijoje (4%) ir Vengrijoje (3,7%), o Vokietijoje (-1,1%), Ispanijoje (-0,6%), Čekijoje (-0,5%), ir Lietuvoje kas mėnesį sumažėjo šių sektorių apyvarta.

Aukščiau nurodyta informacija apie ES sankcijų poveikį ES ekonomikai parengta pagal pateiktą Europos Komisijos informaciją.

JUNGTINĖS TAUTOS

Saugumo Taryba patvirtino humanitarinę išimtį turto įšaldymo priemonėms, kurios taikomos pagal Jungtinių Tautų sankcijų režimus

2022 m. gruodžio 9 d. Jungtinių Tautų Saugumo Taryba (ST) patvirtino humanitarinę išimtį, taikomą JT sankcijų režimams. Pagal priimtą **Rezoliuciją 2664(2022)** (bus parengta kaip dokumentas S/RES/2664(2022)) lėšų, kito finansinio turto ar ekonominių išteklių teikimas, tvarkymas ar mokėjimas, arba prekių ir paslaugų teikimas, būtinas, siekiant laiku suteikti humanitarinę pagalbą arba remti kitą veiklą, kuria patenkinami pagrindiniai žmogaus poreikiai, nepažeidžia ST ar Sankcijų Komitetų nustatytų turto įšaldymo priemonių.

Priimant rezoliuciją 2664 (2022) 14 ST narių balsavo už, prieš - nebuvo, ir viena narė susilaikė (Indija). ST nusprendė, kad humanitarinės išimties nuostata 1267/1989/2253 ISIL (DA'esh) ir Al-Qaida sankcijų režime bus nustatoma pradžioje dvejų metų laikotarpiui (skaičiuojant nuo gruodžio 9 d.). Be to ST paragino visas valstybes visapusiškai bendradarbiauti su 1267/1989/2253 Sankcijų Komitetu ir jo Analitine paramos ir sankcijų stebėjimo komanda, kuri buvo įsteigta Rezoliucijos 1526 (2004) pagrindu.

ST Rezoliucijos tekste nurodė prašymą, kad paslaugų teikėjai dėtų pagrįstas pastangas, jog būtų kuo labiau sumažintas bet kokios naudos, kurią draudžia sankcijos nustatytos asmenims ar subjektams, kaupimas, įskaitant rizikos valdymo ir deramo patikrinimo strategijas ir procesus. ST, pabrėždama, kad Rezoliucijos teksto 1 dalis pakeičia visas ankstesnes rezoliucijas, kurios prieštarauja priimtai Rezoliucijai, paaiškino, kad 1 dalis pakeičia ir **Rezoliucijos 2607 (2021)** (Rezoliucija, kurios pagrindu atnaujinamas ginklų embargas Somaliui) 37 punktą ir **Rezoliucijos 2653 (2022)** (Rezoliucija kurios pagrindu įvestas sankcijų režimas Haičiui) 10 punktą. Tačiau ST **Rezoliucijos 2615 (2021)** (Rezoliucija, kurios pagrindu palengvintas humanitarinės pagalbos teikimas Afganistanui) 1 dalis lieka galioti. Be to, ST nusprendė, kad šios rezoliucijos 1 dalis taikoma visiems būsimiems turto įšaldymams, kuriuos nustato ar atnaujinama Taryba, jei nėra aiškaus priešingo sprendimo.

Be to, ST paprašė Jungtinių Tautų ekstremaliosios situacijos koordinatoriaus surengti instruktažą kiekvienam atitinkamam komitetui apie humanitarinės pagalbos teikimą ir kitą veiklą, skirtą būtiniesiems žmonių poreikiams tenkinti. ST taip pat paprašė atitinkamų paslaugų teikėjų padėti aukščiau nurodytam koordinatoriui parengti tokius pranešimus, kuo greičiau suteikiant reikalingą informaciją.

Daugiau informacijos (anglų k.): [Adopting Resolution 2664 \(2022\), Security Council Approves Humanitarian Exemption to Asset Freeze Measures Imposed by United Nations Sanctions Regimes | UN Press](#)

JUNGTINĖ KARALYSTĖ

Paskelbtos gairės teisininkams dėl tinkamo sankcijų laikymosi

2022 m. lapkričio 28 d. Jungtinės Karalystės (JK) Advokatų Reguliavimo Institucija (angl. Solicitors Regulations Authority (SRA)) paskelbė gaires dėl JK sankcijų režimo laikymosi. Gairėse pateikiami ir paaiškinami SRA lūkesčiai advokatams bei pateikiami praktiniai patarimai kaip išvengti sankcijų pažeidimų. Gairės skirtos visoms SRA reguliuojamoms įmonėms, advokatams, registruotiems Europos ir užsienio teisininkams.

Gairėse prabrėžiama, kad visos įmonės privalo laikytis JK sankcijų, neatsižvelgiant į tai, kokias paslaugas jos siūlo. Taip pat atkreipiamas dėmesys į tai, kad įmonės pirmiausia turi žinoti apie sankcijų režimą tiek, kad galėtų įsitikinti, jog netyčia nesuteiks paslaugų ar lėšų sankcionuotam asmeniui ar kitaip nepažeis teisės aktų ir vykdys su tuo susijusius atskaitomybės įsipareigojimus.

Gairėse akcentuojama ir deramo kliento patikrinimo svarba. Visų pirma būtina atlikti išsamų deramą kliento patikrinimą tam, kad būtų nustatyta ar asmeniui (fiziniam ar juridiniam) yra taikomos sankcijos. Jei subjektas teikia paslaugas juridiniam asmeniui, tai norėdamas suprasti, kokią įtaką paslaugų teikimui turi sankcijų režimas, taip pat būtina atsižvelgti į visas sandorio šalis, tikruosius savininkus ar asmenis, galinčius kontroliuoti atitinkamą juridinį asmenį. Pažymėtina, kad teikiant paslaugas kitam juridiniam asmeniui, kai jis siekia subjekto teikiamų teisinių paslaugų savo kliento vardu, taip pat reikėtų nustatyti ne tik tai, ar pagrindinis klientas yra sankcionuotas asmuo, bet taip pat ir jo lėšų kilmę.

Daugiau informacijos (anglų k.): [SRA | Complying with the UK Sanctions Regime | Solicitors Regulation Authority](#)

Naujos sankcijos Rusijos pareigūnams, vykdančioms mobilizaciją Rusijoje

2022 m. lapkričio 30 d. JK paskelbė apie sankcijas 22 Rusijos pareigūnams, kurie skatino ir vykdė piliečių šaukimą kovoti Rusijos vykdomos karinės agresijos Ukrainoje metu. Naujos sankcijos nustatytos Rusijos ministro pirmininko pavaduotojui Denisui Valentinovičiui Manturovui, kuris yra atsakingas už Rusijos ginklų pramonės priežiūrą bei mobilizuotų karių aprūpinimą, dešimčiai gubernatorių ir regionų vadovų.

Šiuo metu JK, reaguodama į Rusijos vykdomą karinę agresiją Ukrainoje, yra nustačiusi sankcijas daugiau nei 1 200 asmenų ir daugiau nei 120 subjektų.

Pažymėtina, kad ES iš aukščiau nurodytų 22 asmenų, sankcijas taiko tik 1 asmeniui - Ellai Pamfilovai, Rusijos Centrinės rinkimų komisijos pirmininkei.

Daugiau informacijos (anglų k.): [UK sanctions Russian officials behind conscription, mobilisation and criminal mercenaries](#)

Sąrašas asmenų, kuriems taikomos naujai paskelbtos sankcijos (anglų k.): [Notice Russia 301122.](#)

Naujos sankcijos 30 korumpuotų politinių veikėjų, žmogaus teisių pažeidėjų ir seksualinio smurto vykdytojų visame pasaulyje

2022 m. gruodžio 9 d. Užsienio reikalų sekretorius Jamesas Cleverly paskelbė apie naują sankcijas, skirtas korumpuotiems veikėjams ir tiems, kurie pažeidžia ir piktnaudžiauja žmogaus teisėmis, taip pat asmenims, vykdančioms seksualinį smurtą.

Naujoji sankcijų banga, koordinuojama su tarptautiniais partneriais, paminėjo Tarptautinę antikorupcijos ir žmogaus teisių dieną.

- **Sankcijos skirtos žmogaus teisių pažeidėjams**

Kaip dalį naujojo sankcijų paketo, **JK nustatė sankcijas 8 asmenis pagal JK pasaulinį žmogaus teisių režimą**, kuris leidžia JK neleisti asmenims, dalyvaujantiems rimtuose žmogaus teisių pažeidimuose, patekti į šalį, nukreipti pinigus per JK bankus arba gauti naudos iš JK ekonomikos.

- **Sankcijos Iranui ir Rusijai**

JK taiko geografinius sankcijų režimus, siekdama užtikrinti, kad žmogaus teisių pažeidėjai būtų patraukti atsakomybėn. Atitinkamai **JK nustatė sankcijas 10 Irano pareigūnų, susijusių su Irano teismų ir kalėjimų sistemomis ir Rusijos pulkininkui Ibatullinui už jo, kaip 90-osios tankų divizijos, vadovo pareigas, nuo tada kai Rusija pradėjo karinę agresiją Ukrainoje.**

- **Sankcijos, skirtos su konfliktu susijusio seksualinio smurto vykdytojams**

Seksualinis smurtas konflikto metu šiuo metu vyksta mažiausiai 18 aktyvių konfliktų visame pasaulyje. Seksualinį smurtą konfliktų metu draudžia tarptautinė teisė. Daugeliu atvejų seksualinis smurtas naudojamas kaip sąmoningas karo metodas.

Atitinkamai, **JK nustatė sankcijas šešiams asmenims ir subjektams**, iš kurių du dalyvavo konfliktuose Vienybės vilajete Pietų Sudane 2022 m. vasario-gegužės mėn. ir mobilizavo kariuomenę prievartauti civilius. Likusiems 4 subjektams nustatytos sankcijos dėl jų dalyvavimo Mianmaro karinėje chuntoje.

- **Sankcijos nukreiptos prieš korumpuotus veikėjus**

JK pasinaudojo savo pasauliniu kovos su korupcija režimu, kad nustatytų sankcijas 5 asmenims. Sankcijos pritaikytos:

- Serbijoje įsikūrusiam ginklų prekiautojui Slobodanui Tesičiui, kuris apkaltintas kitos šalies vyriausiojo prokuroro papirkimu.
- Ilanui Šorui, Moldovos Šor partijos pirmininkui, dalyvavusiam 2014 m. Moldovos bankų sukčiavimo skandale.
- Vladimirui Plahotniucui - verslininkui ir buvusiam politikui, kuris dalyvavo paperkant Moldovos valstybines institucijas.
- Milanui Radoicic - statybos pramonės verslininkui ir Srpska Lista/Serbian List (SL) viceprezidentui. Radoicic pelnėsi iš neteisėto valstybės sutarčių sudarymo ir pasinaudojo savo įtaka, kad savo statybų bendrovėms sudarytų pelningas sutartis.
- Zvonko Veselinovič, Kosovo statybos pramonės verslininkui, pasinaudojusiam viešosiomis sutartimis valstybės lėšoms pasisavinti.

Daugiau informacijos (anglų k.): [UK sanctions target 30 corrupt political figures, human rights violators and perpetrators of conflict-related sexual violence around the world - GOV.UK \(www.gov.uk\)](https://www.gov.uk/government/news/uk-sanctions-target-30-corrupt-political-figures-human-rights-violators-and-perpetrators-of-conflict-related-sexual-violence-around-the-world)

Naujos sankcijos Rusijai

2022 m. gruodžio 13 d. JK paskelbė apie naujas sankcijas 16 Rusijos subjektų. Sankcijos nustatytos aukštiesiems Rusijos vadams už dalyvavimą Rusijos kariuomenėje ir Irano verslininkams bei pareigūnams, dalyvaujantiems bepiločių orlaivių gamyboje ir (arba) jų tiekime Kremlui.

Šios sankcijos skelbiamos Rusijai suintensyvinant teroro kampaniją prieš Ukrainą, smogiant itin svarbiai energetikos infrastruktūrai. Manoma, kad nuo Rusijos karinės agresijos Ukrainoje pradžios žuvo daugiau nei 6 000 civilių Ukrainos gyventojų, iš jų daugiausia dėl Rusijos raketų ir artilerijos smūgių.

Tyčinis atakų nukreipimas prieš civilius gyventojus ir civilinius objektus yra rimtas tarptautinės humanitarinės teisės pažeidimas – atsakingi asmenys turi būti patraukti atsakomybėn. Irane pagaminti dronai suvaidino pagrindinį vaidmenį Rusijos išpuoliuose prieš civilius.

Spaudos pranešime pažymima, kad 2022 m. gruodžio 9 d. JAV paskelbė informaciją, kad Iranas tapo vienu didžiausių Rusijos karinių rėmėjų. Pažeisdamas savo tarptautinius teisinius įsipareigojimus į Rusiją Iranas siunčia šimtus bepiločių orlaivių, kurie buvo naudojami atakuojant Ukrainos kritinę infrastruktūrą ir žudant civilius.

Daugiau informacijos (anglų k.): [New UK sanctions target senior Russian commanders following strikes on Ukrainian civilian infrastructure](#)

JAV

Sudarytas taikos susitarimas tarp OFAC ir Kraken dėl Irano sankcijų pažeidimų

2022 m. lapkričio 28 d. JAV išdo departamento Užsienio turto kontrolės biuras (OFAC) paskelbė apie taikos susitarimą su Delavere įsteigta Payward, Inc. („Kraken“) - virtualių valiutų keitykla, veikiančia JAV ir už jos ribų.

Kraken yra 2011 m. įsteigta centralizuota pasaulinė virtualių valiutų keitykla. Kraken platformos vartotojai gali pirkti, parduoti ar laikyti kriptovaliutas, taip pat iškeisti vieną kriptovaliutą į kitą. Kraken įgyvendina kovos su pinigų plovimu ir sankcijų laikymosi programą, kuri apima klientų deramą patikrinimą, taip pat ir IP adresų informacijos, sugeneruotos prisijungimo metu, peržiūrą, kad vartotojai iš jurisdikcijos, kuriai taikomos sankcijos, negalėtų atsidaryti sąskaitų. Nepaisant aukščiau nurodytų kontrolės priemonių, maždaug nuo 2015 m. spalio 14 d. iki 2019 m. birželio 29 d. Kraken apdorojo 826 operacijas už maždaug 1 680 577,10 USD, asmenų, kurie sandorių metu buvo Irane, vardu.

Nors Kraken taikė kontrolės priemones ir neleido vartotojams atsidaryti sąskaitų, jei jie buvo jurisdikcijoje, kuriai taikomos sankcijos, tačiau nustatytų pažeidimų metu Kraken nebuvo įdiegusi IP adresų blokavimo vykdomų operacijų metu. Kaip nurodoma taikos susitarime, remiantis IP adresų duomenimis, Kraken sąskaitų turėtojai, kurie savo paskyras buvo sukūrę už sankcionuotų jurisdikcijų ribų, turėjo galimybes pasiekti savo paskyras ir atlikti sandorius Kraken platformoje esant šalyje, kuriai taikomos sankcijos.

OFAC pranešime skelbiama, kad Kraken sutiko pervesti 362 158,70 USD, kad padengtų savo galimą civilinę atsakomybę už akivaizdžius Iranui taikomų sankcijų pažeidimus.

Atsiskaitydama su OFAC, Kraken taip pat sutiko investuoti papildomus 100 000 USD į sankcijų laikymosi kontrolės sistemą. Dėl to, kad Kraken nesugebėjo laiku įdiegti tinkamų geografinės vietos nustatymo įrankių, įskaitant automatizuotą interneto protokolo (IP) adresų blokavimo sistemą, Kraken eksportavo paslaugas vartotojams, kurie tuo metu buvo Irane, kai vykdė virtualių valiutų operacijas Kraken platformoje.

OFAC pranešimas (anglų k.): Settlement Agreement between the U.S. Department of the Treasury's Office of Foreign Assets Control and Payward, Inc. ("Kraken") | U.S. Department of the Treasury

OFAC ir Kraken Taikos susitarimas (anglų k.): 20221128 Kraken

Naujos sankcijos nukreiptos prieš pasaulinę korupciją ir žmogaus teisių pažeidimus

2022 m. gruodžio 9 d. JAV valstybės departamentas ir OFAC nustatė sankcijas daugiau nei 80 asmenų ir subjektų, kurie, kaip įtariama, yra atsakingi už žmogaus teisių pažeidimus ir korupciją. Šių veiksmų buvo imtasi pagal Vykdomuosius Įsakymus (E.O.) 14024 (Rusija), 13818 (Magnitsky), 13722 ir 13687 (Šiaurės Korėja) 13553 (Iranas). Žemiau yra pateikiama informacija apie pritaikytas sankcijas Ukrainai ir Rusijai.

- **Ukraina**

Pagal Valstybės departamento, užsienio operacijų ir susijusių programų akto 7031 skirsnio c punktą. Valstybės departamentas nustatė sankcijas P.Vovk, Kijevo apygardos administracinio teismo pirmininkui, už kyšio reikalavimą mainais už kišimąsi į teisinius ir kitus viešuosius procesus. Taip pat nustatytos sankcijos jo dviem artimiausiems šeimos nariams.

- **Rusija**

Pagal Vykdomąjį Įsakymą E.O. 14024, buvo nustatytos sankcijos ne tik pačiam Rusijos Centriniam Rinkimų Komitetui (CRK) bet ir 15 CRK narių. Sankcijos šiems asmenims buvo nustatytos, nes 2022 m. rugsėjį Rusijos CRK padėjo prižiūrėti ir stebėti fiktyvius referendumus, vykusių Rusijos kontroliuojamos Ukrainos srityse, kuriose buvo daug aiškios rinkėjų prievartos ir bauginimo atvejų.

Daugiau informacijos (anglų k.): Combating Global Corruption and Human Rights Abuses - United States Department of State

LIETUVA

Informacija apie įšaldytą turtą Lietuvoje

Vadovaujantis Tarybos reglamentu dėl ribojamųjų priemonių, taikytinų atsižvelgiant į Rusijos veiksmus, kuriais kenkiama Ukrainos teritoriniam vientisumui, suverenitetui ir nepriklausomybei arba į juos kėsiamasi, Lietuvoje finansinės sankcijos yra taikomos 9 juridiniams asmenims, remiantis sąsajomis per nuosavybės teisę ar kontrolę. Šiems asmenims priklausančių **įšaldytų lėšų sąskaitose bendra suma yra daugiau nei 49,293 mln. Eurų, 1,777 mln. JAV dolerių.** Bendra įeinančių įšaldytų lėšų, kurių siuntėjams taikomos ES ribojamosios priemonės, suma yra 1,446 mln. eurų, daugiau nei 1,407 mln. JAV dolerių ir daugiau nei 215 tūkst. Rusijos rublių.

Vadovaujantis Tarybos reglamentu dėl ribojamųjų priemonių, taikytinų atsižvelgiant į Rusijos veiksmus, kuriais kenkiama Ukrainos teritoriniam vientisumui, suverenitetui ir nepriklausomybei arba į juos kėsiamasi, Lietuvoje finansinės sankcijos yra taikomos 9 juridiniams asmenims, remiantis sąsajomis per nuosavybės teisę ar kontrolę. Šiems asmenims priklausančių **įšaldytų lėšų sąskaitose bendra suma yra daugiau nei 49,293 mln. Eurų, 1,777 mln. JAV dolerių.** Bendra įeinančių įšaldytų lėšų, kurių siuntėjams taikomos ES ribojamosios priemonės, suma yra 1,446 mln. eurų, daugiau nei 1,407 mln. JAV dolerių ir daugiau nei 215 tūkst. Rusijos rublių.

Vadovaujantis 2006 m. gegužės 18 d. Tarybos reglamentu (EB) Nr. 765/2006 dėl ribojamųjų priemonių atsižvelgiant į padėtį Baltarusijoje ir į Baltarusijos įsitraukimą į Rusijos agresiją prieš Ukrainą, šiuo metu **įšaldytos lėšos 6 juridinių asmenų ir 1 fizinio asmens sąskaitose, bendra suma 34,416 mln. eurų ir 7,68 mln. JAV dolerių.**

Informacija parengta remiantis FNTT tinklapyje skelbiama informacija.

Daugiau informacijos (lietuvių kalba): [TARPTAUTINĖS FINANSINĖS SANKCIJOS | Finansinių nusikaltimų tyrimo tarnyba](#)

KITOS NAUJIENOS

Informacija apie indėlius ir įšaldytą turtą Šveicarijoje

2022 m. gruodžio 1 d. Ekonomikos reikalų valstybės sekretoriatas (SECO) pranešė, kad iki birželio 3 d. SECO buvo informuotas apie Rusijos piliečių ir fizinių bei juridinių asmenų turimus indėlius Rusijoje, kurių suma siekia 46,1 mlrd. **Lapkričio 25 dienai bendras įšaldytas finansinis turtas sudarė 7,5 mlrd. CHF.** Taip pat užblokuota 15 nuosavybių 6 kantonuose.

Reaguodama į Rusijos karinę agresiją Ukrainoje, vasario 28 d. Šveicarijos Federalinė taryba nusprendė patvirtinti ES sankcijas Rusijai ir taip sustiprinti jų poveikį. Be kita ko, nustatytas draudimas priimti indėlius iš Rusijos piliečių arba Rusijoje įsteigtų fizinių ir juridinių asmenų, jei bendra indėlių vertė vienam asmeniui viršija 100 000 CHF. Šiame kontekste **123 subjektai pranešė SECO apie 7548 verslo ryšius, kurių bendra vertė yra 46,1 mlrd. CHF.** Buvo gauti 28 pranešimai dėl Baltarusijai taikomų priemonių, susijusių su 294 verslo santykiais, kurių bendra vertė siekia 0,4 mlrd. CHF.

Pažymėtina, kad fiziniams asmenims, kurie yra Šveicarijos arba Europos Ekonominės Erdvės (EEE) valstybės narės piliečiai, ir asmenims, turintiems leidimą laikinai arba nuolat gyventi Šveicarijoje arba EEE valstybėje narėje, draudimas laikyti indėlius ir reikalavimas teikti ataskaitas netaikomas. Rusijos piliečių arba fizinių ir juridinių asmenų indėliams taip pat netaikomas draudimas, jei neviršijama 100 000 CHF vienam asmeniui riba. Todėl pateikta informacija apie indėlius, viršijančius 46,1 mlrd. CHF, negali būti prilyginama bendrai Šveicarijoje laikomų Rusijos kilmės lėšų sumai.

Kaip nurodoma SECO pranešime spaudai, įšaldyto turto lygis nėra tiesioginis sankcijų įgyvendinimo veiksmingumo matas. Įšaldyto turto suma yra momentinė ir gali svyruoti. Pavyzdžiui, įšaldyto turto suma gali padidėti, jei, į sąrašą įtraukiami nauji asmenys arba nustatomas naujas turtas ir atitinkamai įšaldyto turto suma gali sumažėti, jei turtas, kuris buvo įšaldytas kaip prevencinė priemonė, turi būti vėl atšaldytas, kai tik bus gauti papildomi paaiškinimai.

Daugiau informacijos (anglų k): [Ukraine: Reported deposits and frozen assets in Switzerland](#)

Švedijos gynybos tyrimų agentūros ataskaita apie Rusijos ekonominę veiklą Švedijoje

2022 m. gruodžio 6 d. Švedijos gynybos tyrimų agentūra (FOI) paskelbė atlikto tyrimo ataskaitą apie Rusijos ekonomines veiklą Švedijoje. Tyrimu siekta įvertinti Rusijos tiesioginę ir netiesioginę turimą nuosavybę ir esamas investicijas Švedijoje. Tirti sekantys aspektai: Rusijai priklausantis nekilnojamasis turtas Švedijoje, Rusijos įmonės ar įmonės, kurių dalis priklauso Rusijai ir kurios dalyvavo viešuosiuose pirkimuose Švedijoje bei Rusijos-Švedijos prekyba.

Pagrindinės atlikto tyrimo išvados:

- **Identifikuotos 128 įmonės su Rusijos nuosavybės elementu**, bendras jų turtas 2022 m. pradžioje siekė 34 mlrd. SEK., tačiau nuo 2022 m. kovo ši suma sumažėjo 18 mlrd. SEK, nes 18 iš šių įmonių pakeitė savo savininkus į ne Rusijos piliečius, bankrutavo arba nustojo vykdyti veiklą.
- Didžiausią turtą turėjo Tele2 Russia Holding (beveik 18 mlrd. SEK), tačiau nuo karo pradžios nustojo vykdyti operacijas, pakeitė savininkus, dalis šio holdingo priklauso ir Nyderlandams, todėl tai nelaikoma pilnai rusiška įmone.
- Daugiausiai įmonių veikia statybų sektoriuje (29), prekybos (19), informacijos ir komunikacijos srityse (16).
- Identifikuoti 157 Rusijos piliečiai, kurie valdo 247 nekilnojamo turto objektus Švedijoje. **Tarp įmonių vadovų yra 4 asmenys esantys ES sankcijų sąrašuose (Andrej Kostin, Alexey Mordashov, Marina Mordashova, Oleg Deripaska) ir vienas esantis JAV ir JK sankcijų sąrašuose (Viktor Vekselberg).**
- Mordashov iki Rusijos vykdomos karinės agresijos buvo kelionių įmonės TUI AB didžiausias akcininkas, 2022 m. kovą dalį akcijų pardavė rusiškai įmonei Severgroup, kurioje pats eina valdybos pirmininko pareigas.
- Viktor Vekselberg nėra įtrauktas į ES sankcijų sąrašus, todėl jis vis dar yra trijų Švedijoje veikiančių įmonių savininku, viena iš jų aktyviai dalyvauja Švedijos komunų (savivaldybių atitiktumu) viešuosiuose pirkimuose.
- Ataskaitoje taip pat išskiriamas oligarchas O. Deripaska. Jo veikla Švedijoje susijusi su aliuminio gamyba per įmonę Kubikenborg Aluminum ir per austrišką įmonę Strabag, kuri veikia ir Švedijoje. Tačiau įgyvendinus ES sankcijas, jo turtas ir gaunami dividendai iš šių įmonių yra įšaldyti.
- Iš identifikuotų 128 įmonių 3 įmonės vis dar dalyvauja Švedijos viešuosiuose pirkimuose, vykdo užsakymus. Tiesa, šios įmonės yra tik dalinai rusiško kapitalo, likusi dalis - šveicariško arba austriško kapitalo. Esami šių įmonių kontraktai galioja tik iki š.m. pabaigos ir nėra duomenų, kad įmonės dalyvautų kituose konkursuose.
- Sparčiai sumažėjusi prekyba nėra laikoma rizika, nes Švedija daugelį reikalingų žaliavų geba užsitikrinti iš kitų šalių. Išimtis – trašos. Jų iki 2022 m. Švedija kasmet iš Rusijos importuodavo už beveik 500 mln. SEK, kitos alternatyvos – Baltarusija, Kinija, Marokas nėra pernelyg patrauklios.

- Ataskaitoje taip pat išskiriamos šios pagrindinės rizikos:

1) Viena iš svarbiausių ataskaitoje įvardijamų rizikų - trąšos. Švedija pati trąšų negamina, todėl yra priklausoma nuo jų importo. Jeigu būtų nuspręsta neimportuoti trąšų iš Rusijos, tai paveiktų maisto pramonę. Ataskaitoje taip pat atkreipiamas dėmesys ir į aliuminio gamybą. Kubikenbor Aluminox, siejama su O.Deripaska, yra vienintelė industrinio aliuminio gamintoja Švedijoje. Dėl sankcijų ar kitų priežasčių uždarius šią įmonę apsunkėtų industrinio aliuminio, ypač Švedijos pramonei reikalingos žaliavos, užsitikrinimas.

2) Dėl Rusijos galimybės pasinaudoti Švediškomis technologijoms, ataskaitoje nurodoma, jog tai vis tik daugiau teorinė galimybė. Švedijoje veikia 16 įmonių informacinių technologijų ir telekomunikacijų srityse, kurios turi sąsajų su Rusija. Kaip pažymėta ataskaitoje, Švedijos žiniasklaidoje buvo pranešta, kad Švedijos įmonių, tokių kaip Atlas Copco, Sandvik ir SKF, produktai anksčiau buvo naudojami Rusijos kariniame sektoriuje, įskaitant branduolinių ginklų programą.

3) Nors nėra informacijos apie Rusijos turimus nuosavybės ar kitus interesus Švedijai kritiškai svarbioje infrastruktūroje, bet tokių atvejų būta. Vienas labiausiai akcentuojamų pavyzdžių - Oskarshamn 3 AE reaktorių išardymą vykdo vokiečių įmonė Nukem Technologies Engineering Services, o jos partnerė yra Russian Atomstrojexport įmonė, kuri priklauso Rusijos valstybinei atominės energetikos bendrovei Rosatom. Pagrindinė saugumo problema šiuo atveju yra ta, kad, norėdama išmontuoti ir nugriauti atominę elektrinę, įmonė turi turėti prieigą prie jautrios informacijos, tokios kaip brėžiniai, radiacijos lygiai ir transportavimo maršrutai.

Nuoroda į ataskaitą (švedų k.): [Report Summary - Totalförsvarets forskningsinstitut - FOI](#)